

Mentális retardáció

Pszichiátriai és Pszichoterápiás
Klinika, Pécs

BNO – 10 (F70-79)

- Abbamaradt vagy nem teljes mentális fejlődés, amelyre jellemző a különböző készségek romlása, olyan készségek amelyek a fejlődés során jelennek meg és készségek amelyek az intellektus minden szintjét érintik.

BNO-10

- **Mentális retardáció fogalma**
- A. jelentősen átlag alatti intellektusális teljesítmény, IQ 70 alatt
- B. az egyidejű adaptív működés egyidejű deficitje
- C. kezdet 18 éve alatt
- **Marginális intellektuális működés**
- A.IQ 71 és 84 között

BNO-10

- **Mentális retardáció és viselkedésromlás**
- 0. nincs vagy nagyon enyhe viselkedésromlás
- 1.figyelmet vagy terápiát igénylő viselkedésromlás
- 8.egyéb viselkedésromlás
- 9.nincs jelezve viselkedésromlás

Mentális retardáció és pszichopatológia

- Eretikus típus
- Torpid típus

BNO-10

- **F70Enyhe mentális retardáció (debilitas)**
- IQ 50 és 69 között
- Szellemi kor 9 és 10 év között
- Valószínűleg tanulási nehézségeket okoz az iskolában
- Sok felnőtt képes dolgozni és szociális kapcsolatokat fenntartani

BNO-10

- **F71 Közepes mentális retardáció(imbecillitas)**
- IQ 35 és 49 között
- Szellemi kor 6 és 9 év között van
- Valószínűleg kifejezett fejlődési lassulást eredményez gyermekkorban, de legtöbbjük képes képes meghatározott fokú önállóságot elérni

BNO-10

- **F72 Súlyos mentális retardáció**
- IQ 20 és 34 között van
- Szellemi kor 3 és 6 év között
- Állandó támogatásra szorulnak
- **F73 Igen súlyos mentális retardáció (idiócia)**
- IQ 20 alatt
- szellemi kor 3 év alatt
- **F78 Mentális retardáció k.m.n**
- **F79 nem-osztályozott mentális retardáció**

Történet I.

- „a falu bolondja” – Bolond Istók
- „Szalon-idiotizmus”
- „apacs- psziché „ - posztencephalitis
- Esquirol – a mentális elmaradás nem betegség hanem következmény

Történet II.

- **Jean Marie Gaspard Itard** – Aveyron városa mellett egy „vad” sehol nem tanított gyereket talált, akit tanítani kezdett és lefektette az alapelveket, amelyeken a gyógypedagógia alapul
- **Jókai Mór** a Névtelen Vár című regényében a Fertő Tó mocsarában vadon felnőtt Hany Istók alakját Viktorról mintázta

Történet III.

- Eugenetika (XIX.sz. végétől 1930-as évek)
- **Normalizáció (WHO)**
- Speciális iskolarendszer VAGY
- Dezinstitucionalizáció

Epidemiológia

- A 70 alatti IQ-val rendelkező mentális retardáltak száma 2-3 % körüli
- 1 vagy 3 % vita!!!
- Kulturális különbségek szerepe jelentős
- Broman(1989) : USA az alacsony szociális helyzetű feketék között az enyhe mentális retardáció 7,8%, míg a jó szociális helyzetűek között csak 1,2 %

Menális retardáció okai

- **Organikus okok**
- 1.prenatalis
- 2.perinatalis
- 3.postnatalis
- **Poligénés okok**
- **Pszichoszociális okok**

Organikus tényezők I.

- **Prenatalis , genetikai okok**
- 1.Kromoszóma eltérések
- a.21-es triszómia-Down szindróma, 5-ös kromoszóma cri du chat szindróma
- b.Sex-kromoszóma 47-es XXX
- 2. Veleszületett metabolikus zavarok
- a. szénhidrát (galactosamia)
- b.aminosav(fenilketonúria)
- c.zsír(lipofuscinosis)
- d.mucopolysaccharid(Hunter-szindróma)

Organikus tényezők II.

- **Prenatalis , genetikai okok**
- 3.Dysmorphiás szindrómák
- a.genetikai locus ismert (fragilis X szindróma,PraderWilli-szindróma,Angelman-szindróma)
- b.genetikai locus ismeretlen (DeLange szindróma,Rubinstein-Taybi-szindróma)
- 4.Idegrendszer betegségei (sclerosis tuberosa)

Organikus tényezők III.

- **Prenatalis,környezeti okok**
- 1.gyulladás – rubeola,toxoplasmosis,cytomegalovírus, herpes simplex,HIV
- 2.toxin – congenitalis magzati alkohol szindróma
- 3.súlyos anyai betegség – diabetes mellitus, sepsis

Organikus tényezők IV.

- **Prenatalis multifaktoriális**
- 1.cerebralis bénulás
- 2.epilepsia
- 3.hydrocephalus
- 4.dysmorphiás szindrómák

Organikus tényezők V.

- **Perinatalis okok**
- 1.anyai cardiovascularis shock – preeclampsia
- 2.magzati disztressz és hypoxia/acidosis – szülési komplikáció
- 3.koraszülöttség komplikációi – intraventricularis vérzés,respiratorikus disztressz szindróma

Organikus tényezők VI.

- **Postnatalis okok**
- 1.trauma – baleset
- 2.infekció-meningitis,encephalitis
- 3.endocrin –hypothyreosis
- 4.neoplasma –agytumor
- 5.iatrogen-cranialis irradiatio
- 6.toxin-ólommérgezés

Organikus tényezők VII.

- A súlyos mentális retardáltak 55-75%-ban mutatható ki organikus eltérés (Einfield,1984,Broman,1987)
- A prenatalis okok a dominásak, a három leggyakoribb a Down szindróma,a fragilis X szindróma és az idiopathiás cerebralis bénulás
- Az enyhe mentális retardáció esetében 10-25%-ban található organikus oka a háttérben

Organikus tényezők VIII.

- Az intézetben élő mentális retardáltak körében az agy anatómiai eltérései 75-90%-ban fordulnak elő
- Újszülöttkori asphyxia neurológiai tünetek nélkül nem okoz mentális retardációt (NIMH,1985)
- Huttenblocher: mentális retardáltaknál a neuronok között kevesebb szinaptikus kapcsolat van hasonlóan az állatokban kísérletileg előidézett phenylketonuriában megfigyelttel

Poligénes befolyások

- Az intelligencia szint egy adott populációban genetikailag meghatározott
- A súlyos retardációban a poligenetikus átörökítésnek kisebb szerepe van
- Ha az egyik szülő mentálisan retardált az utódok veszélyeztettsége 14%-os, ha mindkét szülő a veszélyeztettség 40%-os
- Az enyhe mentális retardáció erősen familiáris a súlyos viszont nem (Johnston és mtsai,1976)

Pszichoszociális és kulturális hatások

- A verbális szubtesztek kisebb értékeket adnak mint a performációsak
- A pszichoszociális környezetnek nagy és állandó szerepe van az intelligencia kifejlődésében
- Nincs kritikus periódus ahol a depriváció vagy a fejlesztés különös hangsúlyú lenne

Pszichiátriai komorbiditás

- ADHD
- Oppositios zavar
- Impulzus-kontroll zavarok
- Evészavarok(pica)
- Pszichózis (proph-schizophrenia)
- Szorongásos zavarok
- Hangulatzavarok

Diagnosztika I.

- **Raven progresszív matricateszt** – nonverbális teszt,érzékenyen jelzi az organikus károsodást
- **Wechsler teszt (MAWI)**
- a.IQ – VQ és PQ,demencia-index
- **Vineland-skála** – nem teljesítmény-teszt hanem a szociális illeszkedést, kompetenciát méri

Diagnosztika II.

- **Bender-próba** – visioeoros képességeket méri, óvodáskorú és iskoláskorú veziója van, az iskolai teljesítményhez illeszkedő képességeket méri
- **Benton-próba** – visuomotoros szintet és intelligenciát veti össze, a KIR károsodás érzékeny kimutatója
- **Frostig-teszt** – vizuális percepciót méri

Kezelés

- PREVENTIO!!!!!!!!!!!!
- Pszichoterápiák
- Pszichofarmakológia (antidepresszánsok, antiepileptikumok,anipszichotikumok, szorongásoldók, opiátantagonisták, pszichostimulánsok)
- Támogató rendszerek,foglalkoztatás!!!
- Gyógypedagógiai módszerek!!!!
- Nonverbális terápiák(zene, mozgás,art)
- Speciális iskolák, szociális rendszerek (napközik,Special Olympics)!!!

- **Köszönöm a figyelmet!!!**